

Zákon ze dne 29. února 1920, č. 125. Sb. z. a n. o volebním soudě s novelou ze dne 30. května 1924, č. 145. Sb. z. a n. a zákon ze dne 18. června 1924, č. 144 Sb. zák. a nař. o inkompatibilitě (neslučitelnosti).

Frant. Svěrák.

(Pokrač.)

§ 12.

Hmotné oprávnění k návrhu za účelem zkoumání a ověřování voleb.

Podle § 10. odst. 2. zák. jest ministerstvo vnitra oprávněno a povinno podati po skončené volbě volebnímu soudu návrh za účelem zkoumání a ověřování voleb, což vykonává tím způsobem, že zašle po skončené volbě všechny spisy volebnímu soudu.

§ 13.

Hmotné oprávnění ku stížnosti.

Zákon v § 12. rozeznává jednak oprávnění ku stížnosti do výsledků reklamačního řízení, totiž do konečného rozhodnutí o námitkách, podaných proti stálým seznamům voličským a pak oprávnění ku stížnosti z ostatních zákonných důvodů. Ku stížnosti první oprávněn jest každý občan, který v seznamech voličských téhož volebního kraje byl zapsán, tedy úplně ve smyslu zákona o stálých voličských seznamech, doplněného zákonem ze dne 23. ledna 1920, čís. 44 sb. zák. a nař., a to, ať sám podal proti seznamům voličským námitky nebo nepodal, a ať jde o stížnost proti zapsání nebo pro nezapsání, a ať prvotní reklamant sám stížnost nepodal a konečně, ať reklamační komise námitkám vyhověla nebo nevyhověla. Přirozeně, že oprávnění ke stížnosti v případě prvním druhé alternativy má jiná osoba podle zásad § 12. čís. I. zák. legitimovaná, než původní reklamant.

Dále jsou oprávnění stížnost podati »občané, jejichž námitky, týkající se zápisu do seznamů, byly reklamační komisí zamítnuty. Stylisace tato zavdává příčinu k pochybnostem v tom směru, zda zákon chce dáti nevoličům, kteří domáhají se voličského práva, legitimaci ku stížnosti jenom ohledně jejich osoby nebo všeobecně, jako zapsaným voličům. Poněvadž stížnost tato přiléhá úplně k reklamačnímu právu podle § 10. odst. 3. zák. o stálých voličských seznamech, podle něhož právo, podati námitky, přísluší také občanům, kteří se domáhají, a by byli do voličských seznamů zapsáni

n i, dlužno míti zato, že i legitimace ke stížnosti přísluší těmto osobám jen v tomto úzkém rozsahu, a že nemohou oni, třeba skutečně nevoliči rozhodovati o osudech stálých seznamů voličských, když jinak právo stížnosti přísluší jen občanům zapsaným v stálých seznamech voličských.

Starosta obce jest povinen v prvním případě potvrditi stěžovateli, že jest zapsán do voličských seznamů (§ 12. odst. 2.). Podobným, že v zákoně, který za slovem »seznamů« má dvojtečku místo středníku, jest zřejmý tiskový omyl.

V případech ostatních, totiž směřuje-li stížnost do voleb do Nár. shromáždění, žup. zastupitelstev, žup. výboru a komisi (§ 8. čís. 3. zák. a § 11. b), c), d) zák.), totiž pro nezákonný postup ve volebním řízení, protože zvolený nebyl včas volitelný, protože úřadem byla nezákonně popřena volitelnost zvoleného, mohou podati stížnost volební strany (skupiny), jež příslušnému úřadu předložily platné kand. listiny pro volbu, jejíž výsledek jest předmětem stížnosti (§ 12. čís. 2. a) zák.). Dále jest oprávněn podati stížnost ten, kdo tvrdí, že mu nezákonným postupem byla kand. listina odmítnuta (§ 12. č. 2. b) zák.), dále ten, o jehož volbu běží (§ 12. č. 2. c) zák.), a konečně jde-li o volbu člena žup. výboru nebo komise, kterýkoliv člen žup. zastupitelstva (§ 12. č. 2. d) zák.). Velmi spornou jest otázkou, zda ve všech těchto případech má stěžovatel právo stěžovati si v celém rozsahu § 11. písm. b), c), d) zák. V případě § 12. č. 2. a) a d) zák. není o tom pochybnosti, v případech § 12. č. 2. b) a c) zák. mám také zato, že stěžovatelům přísluší právo ke stížnosti v celém rozsahu. Ani ze zákona samého ani z úmyslu zákonodárce neplyne, že by zákon chtěl omeziti právo stížnosti na některé body. Ten, kdo předkládá kand. listinu, jest zpravidla representant strany, který má zájem na tom, aby jeho kand. listina byla netoliko přijata, nýbrž i na řádném postupu volebním, dále aby odpůrce byl volitelným, a aby vlastní straník neztratil volitelnosti. Rovněž tomu tak v případě § 12. č. 2. c) zák. Poněvadž zákon rozsah stížnosti v dalších dvou případech neobmezil, dlužno těmto oprávněným přiznati také právo ke stížnosti v celém rozsahu. Že tomu tak, vychází ze vzniku tohto zákona. Podle vlád. osnovy mohli podati stížnost volební strany a občan, o jehož volbu běží, a to, poněvadž zákon nerozeznával v celém rozsahu práva stížnosti, které se shodovalo s nynějším ustanovením § 11. b), c), d). Zákon rozšířil právo ke stížnosti ještě o kategorii 2. b) a d) § 12. nynějšiho zákona. Na tom ničeho nemění skutečnost, že právo ku stížnosti, ohledně porušení jednoho práva, přísluší několika osobám fysickým nebo právním. Není o tom pochyby, že kumulativní oprávnění to přísluší také v případě § 12. čís. 1. a straně podle § 12. čís. 2. a) legitimované zároveň s občany v § 12. čís. 2. b), c), d) jmenovanými.

Oprávnění ku stížnosti v případě § 12. č. 2. b) vztahuje se na skutečnost §§ 21. a 26. odst. 6. zák. do posl. sněm. a obdobných u-

stanovení v župním volebním zákoně a u volby župního výboru a župní komise, jestliže župan nebo úředník županem jmenovaný (§ 54. žup. vol. zák.) by odmítl kand. listinu některé volební strany, a nevztahuje se na to, jestliže krajská volební komise nebo ministerstvo vnitra škrtně z kandidátní listiny župana nebo okres. náčelníka, nebo škrtně jinak kandidáta z důvodů §§ 25.—26. vol. zák. do posl. sněmovny a obdobných ustanovení pro volby žup. zastupitelstva («odmítne kand. listinu», nikoliv kandidaturu). V těchto případech má, kandidatury nezákonným způsobem zbavený, právo stížnosti podle § 12. č. 2. c) zák.

V případě § 12. č. 2. c) zák. jest legitimován netoliko občan, jehož volitelnost byla popřena, nýbrž i ten, kdo tvrdí, že nezákonným způsobem nebyl zvolen on, nýbrž jiný. Za stejných podmínek přísluší právo stížnosti i náhradníkům, poněvadž běží také o jejich volbu.

Samozřejmě ve všech případech omezeno jest právo stížnosti tím, že právo stěžujících musí býti podle tvrzení jejich porušeno (obdoba § 2. zák. o nejev. správ. soudě a § 19. obč. zák.). Zákon nepřipouští práva stížnosti z důvodu objektivní spravedlnosti jako actio publica. Jestliže tudíž straně stěžovatelově volební postup nebyl na škodu, jestliže odpůrci byla nezákonně popřena volitelnost, nepřisluší této straně, ani občanu této strany právo stížnosti. Rovněž nepřisluší straně právo stížnosti, jestliže na její kandidátní listinu zvolený nebyl v čas volby volitelný, poněvadž nebylo porušeno její právo, když ho sama kandidovala a to, ať věděla nebo nevěděla o jeho nevolitelnosti. Naproti tomu dlužno přiznati právo stížnosti i vlastnímu straníku z toho důvodu, že zvolen nebyl on, nýbrž jiný kandidát téže kandidátní listiny, poněvadž tím jeho subjektivní právo bylo porušeno. Sem také spadá nedostatek oprávnění ku stížnosti kat. § 12. č. 2. b) z důvodu § 11. d) zák., nehledě k tomu, že kandidát strany té nemohl ani býti zvolen.

Ačkoliv zákon v § 12. č. 2. d) praví »kterýkoliv člen župního zastupitelstva«, přece dlužno i zde ustanovení toto vykládati ve smyslu hořejším, poněvadž nelze se domnívati, že by zákon přiznával právo stížnosti i tomu, který se sám dopustil nezákonnosti, nebo který sám nezákonně byl zvolen.

Z téhož důvodu odpadá legitimace občanům pod čís. 2. písm. b) a c) § 12. zák., jestliže stížnost jejich, že jejich právo bylo porušeno, ukáže se býti neodůvodněnou, poněvadž legitimace osob těchto ku širší stížnosti je závislou na tom, že porušeno bylo jejich právo, a nestalo-li se tak, nemají dalšího, zákonem chráněného zájmu na stížnosti.

Pokud si stěžují osoby fysické svým jménem, předpokládá se samozřejmě, že v době stížnosti a po celou dobu řízení jsou na živu, poněvadž oprávnění veřejné jest jus personalissimum, které ne-

přechází na dědice, a úmrtím právní osobitost, jak nahoře uvedeno, zaniká. Nemůže tudíž za mrtvého podávati stížnost a dále ho zastupovati plnomocník, třebaš plná moc jeho zněla i na případ smrti. Ustanovení § 1022. obč. zák. týká se pouze práva občanského nebo jiných práv majetkových. Jinakého hmotného nedostatku, práva státi před soudem (nesvéprávnost atd.), zákon nezná. Nedostatek tento jest předmětem meritorního vyhledávání a vyřízení.

§ 14.

Hmotné oprávnění k návrhu na ztrátu mandátu člena Národního shromáždění nebo župního zastupitelstva a vyslovení neslučitelnosti.

Právo podati návrh, nebo, jak praví zákon, učiniti oznámení, že člen Nár. shromáždění nebo žup. zastupitelstva ztratil mandát, má podle § 13. zák. a podle § 15. písm. b) zák. o župním zřízení předseda příslušného sboru, tudíž poslanecké sněmovny, senátu a župan jako předseda župního zastupitelstva. Předsedy Národního shromáždění zastupují místopředsedové i v tomto oprávnění (§ 37. Ústavní listiny a § 11. jednacích řádů poslanecké sněmovny) ovšem s podmínkami v paragrafech těchto uvedenými, totiž že předseda dá příkaz, a že zastupování děje se v pořadí usneseném předsednictvím (§ 9. jednacích řádů do posl. sněm. a senátu). Župan jest jako předseda župního zastupitelstva v této funkci nezastupitelný, poněvadž župan může pouze předsednictví ve schůzích žup. zastupitelstva svěřiti některému členu župního výboru nebo úředníku (§ 17. zák. o župním zřízení). V případě § 13. b) může návrh podati také strana, z jejíž kandidátní listiny byl tento člen zvolen.

Právo podati návrh na vyslovení neslučitelnosti má předseda (po případě místopředseda za podmínek uvedených) příslušné sněmovny na základě usnesení plné schůze předsednictva. Předsednictvo má členu sněmovny napřed poskytnouti možnost, aby se o věci vyslovil. K návrhu jest třeba souhlasu příslušné sněmovny. Podle okolností případu může si předsednictví vyžádati napřed zásadní usnesení inkompatibilitního výboru (§ 14. zák. ink.). Volební soud má právo a povinnost zkoumati zákonnost tohoto formelního postupu, poněvadž postup tento jest hmotným základem legitimace předsedy k podání návrhu. Volební soud není vázán právním názorem inkompatibilitního výboru. Původní opačné ustanovení ve vládní osnově nebylo přijato.

§ 15.

Zastoupení volební strany.

Volební strana jest oprávněna ku stížnosti podle § 12. čís. 2. písm. a) zák. a ku návrhu podle § 13. písm. b) zák. V prvním případě upravuje zákon sám reprezentaci strany pravě, že strana jest platně zastoupena zmocněncem nebo jeho náhradníkem, ustanove-

ným podle řádu volebního. V případě druhém ustanovení tohoto nebo poukazu na ustanovení toto není. Vzhledem k tomu, že úkoly volebního zmocněnce jsou v zákonech volebních taxativně vypočteny a že úkoly tyto jsou rozmnoženy o oprávnění v § 12. čís. 2. a) zák. uvedené, nelze oprávnění toto rozšířiti na případ § 13. b) zák. K tomu přistupují ještě tyto důvody: úkol zmocněnce je skončen volbou, pokud se týče, dohrou volby, stížností proti volbě. Jakmile zvolení byli pravoplatně zvoleni, není důvodu, aby úřad zmocněnce déle trval.

Další otázkou jest, zda volební strana v případě prvním může býti platně zastoupena jen zmocněncem nebo jeho náhradníkem či také předsedou nebo jeho zástupcem strany nebo konečně předsedou klubu sboru strany nebo jeho zástupcem. Poněvadž v původní vládní osnově byla volební strana zastoupena toliko zmocněncem a v zákoně slovo »toliko« jest vypuštěno, není pochyby, že zákon chtěl připustiti také zastoupení strany jejím reprezentantem, poněvadž zmocněnec strany jest pravidelně jen vykonavatelem a, jak praví zákon, zmocněncem strany, jejíž nejvyšší hlavou jest reprezentant strany. Naproti tomu nelze uznati zástupce klubu sboru strany za oprávněného podati stížnost, poněvadž zákon mluví jen o straně, a klub jest pouze zlomkem strany. Kdyby byla podána stížnost jak se strany zmocněnce, tak se strany reprezentanta strany, dlužno oba pokládati za zmocněné, poněvadž ani řízení podle zákona o volebním soudě ani řízení nejv. správ. soudu nezná námitky rozepře zahájené. Při zjištění legitimace zástupce předsedy strany organisované rozhodují stanovy strany a strany neorganisované zásady v § 10. uvedené.

§ 12. č. 2. a) zák. praví dále, že volební strany jsou platně zastoupeny zmocněncem nebo jeho náhradníkem. Jest tudíž otázkou, zda zákon chtěl omeziti právo, podati stížnost, jenom na prvního náhradníka nebo kteréhokoliv z náhradníků podle § 22. vol. zák. do poslanecké sněmovny a obdobného ustanovení žup. vol. zák. ustanovených. Vzhledem k tomu, že zákon sám praví »náhradníkem ustanoveným podle volebního řádu«, a volební řád zná několik náhradníků a mimo to, že zákon mluví všeobecně o »náhradníku« nikoliv prvním, nebude pochyby, že ustanovení volebních řádů o náhradnících platí také zde, a že není oprávněnost, podati stížnost za stranu, omezena na prvního náhradníka.

Další otázkou jest, zda legitimace zmocněnce nebo náhradníka jeho jest libovolná. Ani zákony volební ani tento zákon ničeho sice o tom neustanovují, avšak vzhledem k době volebních zákonů do Nár. shromáždění (§ 56.) a žup. zastupitelstev (§ 52.) a zvláště vzhledem k době ustanovení § 57. obecního voleb. zákona a § 57. žup. vol. zák., podle nichž nastupují náhradníci za členy obecního zastupitelstva, pokud se týče, župního výboru, když nemohou tito, byt jen dočasně, úřadu svého vykonávati, nebo uprázdnilo se místo

za volebního období trvale, dlužno tuto zásadu i zde zastupovati, a to také ohledně pořadí náhradníků. Vyšetření legitimace náhradníka jest otázkou skutkovou. Zákon zajisté nechtěl připravit volební stranu o důležité právo stížnosti, když by jak zmocněnec, tak náhradník na př. zemřel, jako zajisté nechtěl, aby jakýkoliv náhradník bez vědomí a proti vůli zmocněnce podal stížnost.

Jestliže strana se rozštěpí, jest podle zásady většiny ve veřejných záležitostech zástupcem strany representant většiny bývalé strany bez ohledu na to, zda tato většina zvolí si jiné pojmenování nebo změni program. Důkazem toho jest, že nebýtí rozštěpení, také by pravidelně tato většina rozhodovala ve všech záležitostech strany. To platí i tehdy, kdyby ku změně programu, pojmenování bylo podle pravidel strany potřebí jinak kvalifikovaného usnesení.

Spojí-li se po volbách několik stran v jednu stranu, rozhoduje úmluva, kterou spojené strany ohledně odvětví správy, vedení a reprezentace uzavrou, a není-li této, jest representant nové strany legitimován (obdoba zákonů o spojení obcí). Zásady tyto platí, spojilo-li se několik stran v jednu volební stranu před volbou.

Zastoupení strany neorganisované děje se zástupcem zvoleným podle zásad § 10. a obdobně podle zásad právě uvedených.

C. Řízení.

§ 16.

Zahájení řízení.

a) Zkoumání a ověřování voleb podle § 10. zák. děje se na návrh ministerstva vnitra. Pro tento návrh není předepsána forma a podle zákona stačí, když ministerstvo vnitra zašle po skončené volbě všechny volební spisy volebnímu soudu.

b) Návrh na ztrátu mandátu podle § 13. zák. děje se zpravidla na oznámení předsedy příslušného sboru. Zjištění skutkové povahy pro oznámení učiní předseda podle všeobecných zásad správního řízení z úřední moci.

c) Rozhodování o neslučitelnosti děje se na návrh předsedy příslušné sněmovny.

d) V případě § 13. odst. b) zák., kdy může také volební strana, z jejíž kandidátní listiny člen byl zvolen, domáhati se rozhodnutí volebního soudu na zbavení mandátu, může tak učiniti zároveň s předsedou příslušného sboru nebo samostatně (§ 13. odst. 2. zák. »i volební strana«). Poněvadž žádný z návrhů není vázán lhůtou, jak v § 16. bude dovozeno, může jak předseda, tak volební strana podati návrh v různých lhůtách, a nebude lze mluvit o věci rozsouzené, když by návrhu prvnému vyhověno nebylo, poněvadž nejde o spor těmitěž stranami.

O formě o třech těchto posledních návrzích není v zákoně ničeho řečeno, poněvadž zákon upravuje jen formu stížnosti. Také

z téhož důvodu nelze vystačiti s obdobou § 18. zák. o nejev. správ. soudě. Forma oznámení nebo návrhu přiléhá více k informační zásadě řízení správního, jak jde z ustanovení § 13. zák., majíc obsahovati hmotné údaje o důvodech pozbytí mandátu nebo vyslovení neslučitelnosti a podle obdoby § 18. zák. o nejev. správ. soudě návrh na zbavení dotyčného člena mandátu, pokud se týče, vyslovení neslučitelnosti. Aby odůvodnění vyčerpávalo všechny konkrétně nutné podmínky pro ztrátu mandátu nebo vyslovení neslučitelnosti a nešetření toho mělo za následek zamítnutí návrhu, toho zákon nežadá a to podle obdoby § 17. zák., podle něhož zamítne volební soud jen stížnosti, které nevyhovují ustanovením §§ 11., 12. a 15. zák. Jest věci volebního soudu, aby na základě obdoby § 6. zák. o nejev. správ. soudě informaci doplnil.

Stačí oznámení podati jednoduše a bez podpisu advokáta, i v případech § 13., odst. 1. b) zák., kdy strana oznámení podává, poněvadž ustanovení §§ 15. a 16. zák. platí jen pro stížnosti, a řízení o stížnostech jest upraveno v nejednom bodě odlišně od řízení v případech, kdy volební soud zkoumá a ověřuje volby nebo rozhoduje o ztrátě mandátu. Veškerá tato oznámení, pokud se týče návrhy, dlužno podati písemně. O oznámení předsedy sboru to vychází přímo ze zákona (§ 13., odst. 2. zák., platící i pro zák. inkl. dle § 16. zák. ink., »kdy došlo oznámení předsedy«), a v případě druhém dlužno tak vykládati a maiori ad minus a podle ustanovení § 18. zák. o nejev. správ. soudě.

d) O formě stížnosti platí shora uvedené podpůrné ustanovení zák. o nejev. správním soudě, totiž, že stížnost má označiti přesně rozhodnutí, proti němuž směřuje, a pak jednotlivé body, totiž v jakém směru si stěžuje, z jakého důvodu přípustných důvodů stížnosti a do jaké míry. V tomto posledním bodě zvláště, opírá-li se důvod o nezákonný postup řízení. Jiného odůvodnění, a zvláště právního, ani zákon o volebním soudě ani zákon o nejev. správ. soudě nežadá (§ 18. zák. o nejev. správním soudě). Také oba dva zákony nežadají přesné formulace petitu (§§ 20. a 21. zák. a § 18. zák. o nejev. správním soudě. Vzhledem k tomu, že volební soud jest povolán, aby soudil na roveň soudům civilním o sporných okolnostech, které má podle § 18. zák. vyšetřiti, a že o průvodním řízení platí podle § 23., odst. 3., zák. obdobně ustanovení civilního řádu soudního, jest samozřejmě přípustno, aby stěžovatel nebo navrhovatel uváděl tvrzení a nabízel o nich důkazy, podle civilního řádu přípustné. Samozřejmě stížnost má obsahovati udání osoby, která si stěžuje, a stěžuje-li si volební strana, označení této strany a jejího zmocněnce nebo reprezentanta a podpis těchto osob (§ 17. zák.). Stížnost má podle obdoby § 14. o nejev. správním soudě obsahovati též začáteční den lhůty podle § 14. zák. a to proto, jelikož volební soud podle § 17. zák. zkoumati má ex primo decreto, zda stížnost jest podána včasně. Naproti tomu jest sporno, zda pro stížnost platí

ustanovení §§ 18., odst. 2., a 20. zák. o nejv. správ. soudě, podle nichž dlužno ke stížnosti, podané k nejv. správnímu soudu, předložit přílohy, o něž se stížnost opírá, v prvopise nebo opise a opisy příloh pro spolužalované. Mám zato, že ustanovení tato ani obdobou neplatí, poněvadž zákon v § 16. mluví pouze o stejnopisech stížnosti, nikoliv o přílohách a opisech jejich, a mimo to neklade podle § 17. na tento nedostatek sankce, jak to činí § 21. zák. o nejv. správ. soudě a konečně, poněvadž podle § 18., odst. 3., zák. může si volební soud vyžádati průkazy od zúčastněných stran. Stížnost musí býti podána v tolika stejnopisech, aby ministerstvo vnitra a každá ze zúčastněných stran dostaly po jednom stejnopise. Konečně musí býti stížnost podána písemně (§ 14. zák.) a podepsána advokátem (§ 15., odst. 1. zák.). Aby advokát měl hmotnou nebo formální plnou moc, zákon o volebním soudě ani obdobný zákon o nejv. správním soudě nežadá, nemaje ustanovení, že by nedostatek té nebo oné náležitosti měl za následek zamítnutí stížnosti (§ 17. zák. a § 21. zák. o nejv. správním soudě).

O jazyku, v jakém stížnost sepsána a podána býti má, anebo návrh strany podle § 13. b) zák., rozhoduje jazykový zákon.

Proti každému rozhodnutí nutno podati zvláštní stížnost a nelze několik stížností proti několika rozhodnutím kumulovati v jednom podání (§§ 2. a 14. zák. o nejv. správ. soudě »rozhodnutí«, »opatření« v jednotném čísle). Samozřejmě jest přípustna jediná stížnost pro nezákonný postup ve volebním řízení, byť i těch nezákonností v řízení volebním, do nichž si stěžovatel podává stížnost, bylo několik. Naproti tomu jest přípustna kumulace osob, které si stěžují, jelikož kumulace tato není zakázána, naopak podle obdoby § 13., odst. 2., zák. přípustna a jinak účelna. Kumulace tato jest ovšem přípustna jen dotud, pokud společníci v rozepři stěžují si ze stejného usnesení, z téhož důvodu a proti stejnému nebo stejným bodům, nikoliv opačným (§ 18. zák. o nejv. správ. soudě).

Veškerá podání, přílohy a jednání jsou prosta kolku a poplatku.

§ 17.

Lhůta, do které musí býti návrhy nebo stížnosti, mimo návrh na prohlášení neslučitelnosti, u volebního soudu podány.

Pro zaslání spisu ku prozkoumání a ověřování mandátů, oznámení předsedy příslušného sboru o pozbytí mandátu není zákonem předepsána lhůta. Taktéž oznámení v případě § 13. b) zák., kdy volební strana domáhá se zbavení mandátu, není vázáno lhůtou, poněvadž zákon o lhůtě nemluví, stavě volební stranu na roveň předsedovi příslušného sboru. Ustanovení § 14. zák. platí jenom pro stížnosti a nelze ho obdobně užití pro návrhy již také proto, poněvadž schází pevný bod času, od něhož by lhůta běžela.

Stížnost lze podati do čtrnácti dnů; tato čtrnáctidenní lhůta plyne:

1. v případech § 11. a) zák. ode dne, kdy stěžovateli doručeno bylo rozhodnutí reklamační komise, nebo jde-li o změnu reklamační komise v seznamech voličských, o nichž stěžovatele není třeba uvědomiti, od posledního dne určené pro vyložení opravených seznamů voličských podle § 12. zák. o stálých sez. volič. Poněvadž podle § 12. zák. o stálých seznamech voličských dlužno vždy uvědomiti jak reklamanta, tak toho, jemuž na námítky volební právo bylo odňato («oznámil těm, jichž se týče»), týká se tato druhá věta jen těch oprávněných ke stížnosti, kteří námitek sice nepodali, ale jsou oprávněni podle § 12., čís. 1., zák. podati stížnost. Nebylo-li nebo nemohlo-li býti rozhodnutí reklamační komise doručeno, ač doručeno býti mělo, běží lhůta podle alternativy druhé, totiž od posledního dne lhůty určené pro vyložení opravených seznamů. Lhůta ke stížnosti nemůže býti otevřena do nekonečna, zvláště má-li stížnost míti praktický účinek, a dlužno v tom případě vyložení listin k veřejnému nahlédnutí podle § 12., odst. 2., zák. o stálých seznamech voličských pokládati za nejzazší mez ku počátku běhu lhůty. Stačí-li tato lhůta všeobecně, musí stačiti také tomu, kdo se o seznamy voličské zajímá a stížnost podati chce. Tato lhůta jest také mezi i v tom případě, když stěžovatel zažádal za doručení rozhodnutí a to z těchto důvodů.

2. V ostatních případech běží lhůta ode dne úřední vyhlášky konečného výsledku volby (§ 14. zák.) a to u voleb do Nár. shromáždění podle § 55. vol. zák. do posl. sněmovny a u voleb do žup. zastupitelstva podle § 50. žup. vol. zák. V § tomto jest výslovně nařízeno, že ve veřejné vyhlášce o výsledku volby má býti též uvedeno, do kdy možno podati stížnost. Kdyby vyhláška tato neobsahovala tohoto poučení nebo měla poučení nezákonné, dlužno postupovati podle obdoby zák. ze dne 12. V. 1896, čís. 101. ř. zák., jediného to pramene o poučení o lhůtách k opravným prostředkům v řízení správním, k němuž se také § 50., odst. 2., žup. vol. zák. úplně přimyká.

Pro volby do žup. výboru a župních komisí není předepsána zákonem zvláštní vyhláška novinami, nýbrž platí ustanovení § 57., pokud se týče § 59. žup. vol. zák., podle nichž patrně předseda vyhlásí ihned zvolené po volbě. Tento den dlužno pokládati za den úřední vyhlášky.

Při počítání lhůty nepočítá se úplně ve shodě s § 14. zák. o nejv. správním soudě den, kdy se kritická příhoda stala (§ 15. zák. »ode dne, kdy«, »od posledního dne určené pro vyložení opravených seznamů voličských«). Do lhůty nepočítají se dny, ve kterých stížnost běží na poště (§ 24. zák. »den podání na poštu se počítá za den podání u volebního soudu«). Jestliže poslední den lhůty při-

padne na neděli nebo svátek, končí lhůta teprve následujícího dne všedního (§ 15. zák. o nejv. správním soudě).

Jestliže několik stěžovatelů podá jednotnou stížnost, dlužno tak učiniti ve lhůtě, která proběhne jednomu z nich nejdříve, jinak by ke stížnosti jeho přihlížeti se nemohlo. § 127. civ. ř. s. obdobně užití nelze, poněvadž zákon sám má ustanovení a mimo to, poněvadž ustanovení tohoto § jest výjimečné, platící jenom pro jednotné společníky v rozepři v technickém smyslu podle civilního řádu soudního.

§ 18.

Zásady řízení.

Řízení u volebního soudu přimyká se těsně k řízení před nejv. správním soudem, u něhož panuje podle § 6., odst. 2. zák. o nejv. správním soudě zásada vyšetřovací (motivy posl. sněmovny, čís. 351. příloh k těsnopisnému protokolu z r. 1875). I sporá ustanovení zákona, pokud upravují řízení před volebním soudem, zvláště ustanovení §§ 18.—21. svědčí tomuto tvrzení. Zásada projednací jeví se jen v právu stran, pokud se týče předsedy sboru, podati stížnost, oznámiti ztrátu volitelnosti a pozbytí mandátu a odvolati stížnost nebo oznámení.

Hlavní úchytky mezi řízením před nejv. správním soudem a řízením u volebního soudu jsou: podle § 18. zák. přísluší volebnímu soudu dalekosáhlá práva co do doplňování spisů a provádění šetření a důkazů a podle § 23. zák. provádění a oceňování důkazů, kterýchž práv nejv. správní soud nemá. Volebnímu soudu přísluší nejen právo zrušovací jako nejvyššímu správnímu soudu, nýbrž v mezích § 20. zák. rozhodovati meritorně.

Pokud zákon sám nemá ustanovení, platí podrobně pro řízení před volebním soudem obdobně ustanovení zákona o nejvyšším správním soudě a jednacího řádu tohoto soudu. Jest tudíž v řízení před volebním soudem přípustno řízení pro zmatečnost a obnovu, nikoliv navrácení v předešlý stav, jak ústavy ony praxe nejv. správ. soudu podle obdoby civilního a trestního řízení zavedla (na př. při falšovaném domovském listě, křivém svědectví atd.), a platí dále také ustanovení o právu chudých a náhradě útrat. Ač zákon to výslovně nepraví, platí také obdobně nař. ze dne 5. 8. 1876, čís. 95 ř. zák., průvodní to nařízení podle § 12. a 46. zák. o nejv. správ. soudě.

Zmíněná ustanovení o řízení před nejv. správním soudem platí s těmito úchytkami:

Ustanovení § 17. zák., podle něhož volební soud zamítne stížnosti, které nevyhovují §§ 11., 12. a 15. zák., nebo které nebyly včas podány, shoduje se úplně s ustanovením § 21. zák. o nejv. správ. soudě, totiž, že zamítnutí a limine může se státi jen tehdy, když vady tyto jsou zřejmé. K tomu vede tato úvaha: Zákon celkem nepředpisuje formy stížnosti, necháváje platiti zákon o nejv. správ.

soudě, a pokud formu předpisuje, jest mírnější, neukládaje pro vady podle §§ 18., odst. 1. a 2., a 20. zák. o nejv. správ. soudě zamítnutí stížnosti. Podle § 18. zák. provádí volební soud šetření a průvody z úřední moci, a nebylo proto zajisté úmyslem zákonodárce, aby volební soud na základě neúplného tvrzení, které může a má z úřední moci doplniti, zamítl stížnost, když ony vady nejsou zřejmé. K tomu přistupuje ještě úvaha, že by v tomto směru byl rozdíl mezi stížnostmi a oznámením strany podle § 13. b) zák., což zákonodárce patrně v úmyslu neměl. U těchto oznámení neplatí totiž § 17. zák., který mluví pouze o stížnostech, nýbrž platí obdoba §§ 4. a 21. zák. o nejv. správ. soudě. Podle těchto ustanovení zkoumá nejv. správ. a tudíž též volební soud svou příslušnost a legitimaci zakročitele — jen tyto dvě náležitosti přicházejí při oznámení podle § 13. b) zák. v úvahu — a jsou-li nedostatky v těchto bodech zřejmé, může nejv. správní soud oznámení a po případě stížnost bez dalšího zamítnouti, jinak musí zavést řádné řízení a vyšetření v pochybných případech tyto nedostatky.

Stížnost nelze a limine zamítnouti z důvodu § 20. zák. o nejv. správním soudě a § 14. zák., podle něhož stížnost podati dlužno ve kvalifikovaném počtu stejnopisu a to proto, poněvadž § 17. zák. nedostatek tento nedává pod sankci bezodkladného zamítnutí. Při nedostatku tomto dlužno postupovati vždy podle § 21., odst. 2., zák. o nejv. správ. soudě a podle §§ 28.—31. jednacího řádu nejv. správ. soudu. Tomu svědčí též vznik zákona. Podle § 14. vládní osnovy bylo stížnost zamítnouti též, nevyhovovala-li § 12. osnovy, který mimo lhůtu, ve které stížnost podati jest, ustanovoval, že stížnost podati jest v tolika stejnopisech, aby ministerstvo vnitra a každá ze spolužalovaných stran obdržely po stejnopise. Tohoto předpisu § 17. zák. nepřijal.

Stížnost nemá odkladacího účinku (§ 15., odst. 1. zák.) a neplatí proto obdobně § 17. zák. o nejv. správním soudě. Jde-li o výsledek reklamačního řízení, platí ustanovení § 14. zák. o stálých volebních seznamech, podle něhož k výsledkům řízení před volebním soudem přihlédne se toliko dotud, pokud obecnímu úřadu bude dodáno úředně nebo stranou rozhodnutí volebního soudu nejméně desátý den přede dnem volby.

Lhůta k odpovědi na stížnost neobnáší nejméně 14 a nejvíce 60 dní, jak tomu jest v řízení před nejvyšším správním soudem, nýbrž v případech § 11. a) zák. nejméně 8 a nejvýše 14 dní a v ostatních případech nejméně 14 dní a nejvýše čtyři neděle (§ 16., odst. 2., zák.). Stejnopis stížnosti dodá se sice ministerstvu vnitra (§ 14. zák.), nikoliv však, jak tomu jest podle § 22. zák. o nejv. správním soudě, aby podalo odpověď, nýbrž pouze k nahlédnutí a informování ku veřejnému líčení, k němuž má býti podle § 19. zák. zváno. Ministerstvo vnitra může se však vysloviti o důvodech stížnosti (§ 16., odst. 1. a 4. zák.). Zákon nečiní rozdílu mezi spolužalo-

vanými a účastníky, jak tomu jest podle řízení před nejv. správním soudem, nýbrž jmenuje všechny stranami zúčastněnými (§ 16., odst. 3. zák.). Všechny tyto zúčastněné strany mají, na rozdíl od řízení před nejv. správním soudem, stejné procesní právo. Zákon taxativně uvádí, kdo jsou stranami zúčastněnými. Těmito stranami jsou osoby, jejichž zápis do voličských seznamů jest předmětem stížnosti, dále ten, kdo v administrativním řízení jako strana vystoupil, pak dotčené volební skupiny a ti, jejichž volitelnost se popírá (§ 16., odst. 3. zák.). První dva případy týkají se stížnosti podle § 11. a) zák., poslední dva týkají se stížnosti do provedených voleb.

Ministerstvo vnitra jest povinno ve lhůtě, volebním soudem stanovené, pod disciplinárním postihem předložiti volebnímu soudu veškeré spisy jednací (§ 16., odst. 4. zák.).

Nejdůležitější rozdíl v řízení uvádí § 18. zák. Rozdíl tento spočívá v tom, že volební soud nerozhoduje jen na základě zjištění administrativního, jak to činí nejv. správní soud, nýbrž též na základě nových důkazů, které sám provádí. Za tím účelem může a má z úřední moci, pak-li toho k rozhodnutí jest třeba, doplniti spisy v kterémkoliv směru a uložiti doplnění těchto spisů ministerstvu vnitra, které jest povinno nařízené doplnění provésti s největším urychlením (§ 18., odst. 1. zák.). Mimo to může naříditi jiná šetření a průvody a uložiti zúčastněným stranám, aby nejdéle při ústním líčení předložily průkazy žádané soudem (§ 18. zák.). Pod pojmem »průkazy« rozuměti dlužno průkazy listinné a věci výzvědné podle § 318. c. ř. s., poněvadž jiných průkazů strana předložiti nemůže. Rozhodnutí o tom, že a jak má býti řízení doplněno, činí stálý referent za schválení předsedy senátu (§ 18., odst. 4. zák.). Ustanovení toto týká se zajisté jen rozhodování o šetření a doplnění v přípravném řízení, nikoliv při veřejném líčení, poněvadž nebylo zajisté úmyslem zákonodárce, aby při veřejném líčení, kdež podle § 18., odst. 3., zák. mohou býti také důkazy prováděny a nové důkazy usnášeny, byli z tohoto rozhodování přisedící senátu nebo plenární schůze vyloučeni. Šetření zmíněná a průvody provádí volební soud některým členem volebního soudu nebo zapisovatelem, a to za přítomnosti zúčastněných stran, nebo je může volební soud při veřejném líčení sám předsevzít (§ 18., odst. 3., zák.).

Jest velmi sporno, zda zákonodárce slovy »zúčastněné strany«, kterýchž užívá v § 18., odst. 3., dvakráte, mínil zúčastněné strany ve smyslu technickém či obě strany procesní. Třebas zákon původní text osnovy, který nečinil rozdílu v této příčině, ukládaje »stranám«, aby předložily průkazy, změnil na »zúčastněné strany«, mám přece zato, že slova ta značí obě strany; také § 19. zák. nazývá účastníky ve zřejmém smyslu obou stran. Nelze totiž najíti zákonodárského důvodu, proč by zákonodárce chtěl porušiti rovnost obou stran, jak při provádění důkazů, tak při ukládání průvodního břemene, a to ještě na újmu žalované, v tomto případě ve smyslu

civilním, zvláště když podle všeobecných zásad procesních právě ten, kdo tvrdí, má své tvrzení dokázati. Mimo to v mnohých případech má právě stěžovatel spíše možnost předložiti listinné důkazy, nežli odpůrce. Kromě toho zákon byl by nedůsledný, když by prováděl důkazy ve veřejném líčení u přítomnosti obou stran, jimž přísluší podle zákonné obdoby § 298., odst. 3., c. ř. s. právo vyjádření a podle §§ 341. a 289. c. ř. s. právo dotázek, kdežto při přípravném řízení byla by jedna strana z těchto práv vyloučena. Konečně bylo by velmi nepraktické a vedlo by ku zdržování a případnému odročování veřejného líčení, když by vyloučená strana při veřejném líčení užívala svých práv procesních, které má v průvodním řízení podle ustanovení civilního řádu soudního. Neboť vzhledem k ustanovení § 23., odst. 3., zák. není pochyby, že oběma procesním stranám přísluší veškerá práva, která civilní řád soudní v důkazním řízení stranám poskytuje.

Náklady průvodního řízení platí stát (§ 18., posl. odst. zák.) a to, ať se provádí průvodní řízení v přípravném řízení nebo při veřejném líčení, poněvadž ustanovení toto obsažené v § 18. zák. platí také, když se důkazy provádějí podle téhož § při veřejném líčení.

Po skončeném přípravném řízení ustanoví volební soud o stížnosti veřejné líčení a pozve k němu ministerstvo vnitra a strany, jež zákon nazývá účastníky (§ 19. zák.). Jen při stížnosti, podané podle § 11. a) zák., rozhodne soud bez líčení, nežádá-li se ve stížnosti, tudíž nikoliv v pozdějším stadiu, výslovně, aby líčení bylo nařízeno. Není-li nařízeno líčení, má rozhodnouti volební soud — nikoliv doručiti rozhodnutí — nejdéle do šesti neděl ode dne podané stížnosti (§ 19., odst. 2. zák.). V případě § 13. zák. má rozhodnouti volební soud do osmi neděl ode dne, kdy došlo oznámení předsedy dotyčného sboru o tom, že nastala ztráta volitelnosti nebo že člen přestal býti příslušníkem své strany. Toto časové omezení neplatí, podá-li strana volební dle § 13b) zák. návrh na zbavení mandátu, poněvadž dle zákona jest zvláštní ustanovení, platící výhradně u návrhů předsedů. Taktéž neplatí tato norma pro návrhy předsednictva dle zák. ink., a to z téhož důvodu.

(Dokončení.)